

Mowa jest skarbem

Mowa to jedna z największych zdobyczy ludzkości – dzięki niej możemy porozumiewać się z innymi, przekazywać swoje myśli, uczucia, pragnienia, dzielić się doznaniem, ukazywać wnętrza swojej duszy lub opisać otaczający świat. Jest jedną z ważniejszych form aktywności człowieka, a jej zaburzenia powodują konsekwencje zarówno w funkcjonowaniu społecznym, jak i poznawczym.

Umiejętność sprawnego posługiwania się mową jest szczególnie ważną cechą w dzisiejszym świecie oraz warunkiem decydującym o pełnym rozwoju współczesnego człowieka.

ETAPY ROZWOJU MOWY

Rozwój mowy dziecka przebiega w ustalonej kolejności.

Pierwsze stadium - okres melodii (1 rok życia) to stadium przedjęzykowe. Kolejne stadium (1 - 2 rok życia) to okres wyrazu. Pod koniec tego okresu pojawiają się wypowiedzi dwuwyrzowe oraz rozpoczyna się gramatyzacja wypowiedzi. To bardzo istotny moment w procesie nabywania języka. Dziecko wkracza w kolejne stadium - okres zdania (3 rok życia). Pojawiają się zdania pojedyncze rozwinięte, następnie złożone współrzędnie, potem zaś podrzędnie złożone. Wypowiedź staje się coraz bardziej zrozumiała, jednak wciąż utrzymują się agramatyzmy. Obserwuje się znaczny przyrost słownictwa (od 300 słów w wieku 2 lat do około 1000 w wieku lat 3). Okres swoistej mowy dziecięcej przypada na 3 - 7 rok życia. Jest etapem doskonalenia się mowy we wszystkich zakresach. W czasie przedszkolnym dziecko stopniowo poszerza swój słownik, operuje coraz sprawniej regułami fonetyki i gramatyki. W rezultacie w wieku 6 - 7 lat posługuje się już swobodnie językiem potocznym i bez trudu porozumiewa z innymi ludźmi.

Dalszy proces doskonalenia mowy nigdy nie jest już tak dynamiczny. Jeśli rozwój dziecka w pierwszych latach zostanie zakłócony, konsekwencje tego pozostaną na zawsze, przejawiając się nie w pełni wykorzystywanymi możliwościami dziecka.

WCZESNA PROFILAKTYKA

Wnikliwa obserwacja zachowań dziecka, począwszy od pierwszych tygodni życia, pozwala w porę dostrzec sygnały, które powinny skłonić do podjęcia specyficznych oddziaływań, dzięki którym można zapobiec wystąpieniu zaburzeń w rozwoju mowy.

Jednym z warunków rozwoju mowy jest prawidłowo wykształcona funkcja słuchowa. W przypadku wady słuchu, tylko wczesne jej wykrycie, odpowiednie aparatownie i rozpoczęcie terapii logopedycznej, stwarza możliwości opanowania systemu językowego.

Kolejną częstą przyczyną nieprawidłowości w rozwoju mowy są zaburzenia funkcji motorycznej. Aby wychwycić problemy w tej sferze, należy obserwować podstawowe czynności życiowe niemowlęcia, takie jak: oddychanie, ssanie, połykanie. U dzieci mających kłopoty ze ssaniem, czy też połykaniem, w dalszych latach życia można spodziewać się wystąpienia nieprawidłowej wymowy. Jeśli dziecko jest mało aktywne podczas ssania, ssie leniwie lub nie zwierza warg wokół smoczka, może to świadczyć o małej sprawności języka i warg, co wymaga usprawniania ich poprzez masaże. Natomiast obserwując niemożność zbierania językiem z warg okruchów pożywienia, możemy podejrzewać skrócenie wędzidełka. Niepokojącym sygnałem jest także stałe utrzymywanie uchylonych ust. Oddychanie przez uchylone usta, poza konsekwencjami natury zdrowotnej, może przyczynić się do osłabienia mięśni unoszących żuchwę oraz mięśni języka i w efekcie być przyczyną wadliwej wymowy głosek. Warto też zaobserwować w jaki sposób dziecko połyka. Powodem braku zmiany sposobu połykania może być zbyt długie karmienie butelką oraz pożywieniem przecieranym.

W każdym z omówionych przypadków dobrze jest skontaktować się z logopedą.

OPÓŹNIONY ROZWÓJ MOWY

Wszelkie działania wspomagające mają największy sens wówczas, gdy podjęte są w pierwszych latach życia dziecka. Dlatego ważne jest, by jak najwcześniej określić, czy dziecko wymaga takich oddziaływań. Opóźnienie rozwoju mowy może być niewielkie i ustąpić samoistnie, jak również bardzo poważne i dawać znaczne konsekwencje dla rozwoju psychoruchowego pociechy.

Szkodliwe, bo często prowadzące do poważnych zaniedbań, są stwierdzenia typu: „Proszę czekać, mowa rozwinie się sama”, „Chłopcy zawsze mówią później”, kierowane do osób zaniepokojonych faktem, że dziecko jeszcze nie mówi.

Przyczyną błędnej diagnozy, a w efekcie bagatelizowania problemu, jest mylenie dwóch rodzajów opóźnienia: niesamoistnego rozwoju mowy, będącego zjawiskiem patologicznym i prostego opóźnionego rozwoju mowy. Postępowanie w tych wypadkach różni się zasadniczo, gdyż inny jest charakter tych zaburzeń.

NIEPOKOJĄCE SYMPTOMY

Wypowiedzi małego dziecka są znacznie uproszczone, a przez to trudne do zrozumienia dla osób spoza otoczenia malucha.

U dzieci w trzecim roku życia występuje znaczne upraszczanie grup spółgłoskowych, jak również częste przestawianie kolejności sylab i głosek w wyrazie. Normą w tym wieku jest seplenienie fizjologiczne głosek s, z, c, dz, a także sz, ż, cz, dż. Brakującą głoskę r zastępuje l lub j. Czasami w wymowie trzylatków można spotkać zamianę k na t i g na d. Jest to zjawisko dopuszczalne w tym okresie. W latach późniejszych nie powinno już występować. Zdarza się także substytucja f i h.

W wieku czterech lat właściwie powinien być wymawiany szereg s, z, c, dz. Seplenienie fizjologiczne dotyczy głosek sz, ż, cz, dż. W tym okresie może pojawić się głoska r, choć częściej bywa zastępowana przez l. Nie powinna być już zamieniana na j.

W wieku 5 lat należy spodziewać się opanowania tych głosek, które dotychczas sprawiały trudności.

Sześciolatek powinien mieć opanowaną dźwiękową stronę języka.

KONSEKWENCJE WADLIWEJ ARTYKULACJI

Liczba dzieci z zaburzeniami wymowy nieobjętych systematyczną terapią świadczy o lekceważeniu tego problemu. „Sam z tego wyrośnie”, „To rodzinne”, „Nie mamy na to czasu” - powyższe wypowiedzi niepokoją brakiem zrozumienia znaczenia prawidłowego rozwoju mowy dla funkcjonowania poznawczego, emocjonalnego i społecznego dziecka. Niewłaściwa artykulacja czyni wypowiedź zamazaną, trudną w odbiorze. Dziecko przeżywa przykre chwile, gdy jego wypowiedź jest negatywnie oceniana. Następują ograniczenia w zaspakajaniu podstawowych w tym okresie potrzeb tj. społeczna aprobatą, potrzeba sukcesu, zdobywania nowych doświadczeń, poczucia bezpieczeństwa. Wada wymowy może powodować nieadekwatną ocenę osoby i jej możliwości, poczynając od dzieciństwa, a potem w życiu dojrzałym. Może także utrudniać realizację niektórych ważnych celów, z niemożnością pracy w upragnionym zawodzie włącznie. Dla wielu osób argumentem najbardziej przemawiającym za koniecznością poprawy artykulacji jest istnienie związku pomiędzy niewłaściwą wymową, a pojawieniem się trudności w nauce czytania i pisania.

Zachęcam do zapoznania się z poniższymi artykułami dotyczącymi pracy z najmłodszymi:

<https://logokreacja.wordpress.com/2019/01/19/zimowo-sniezne-cwiczenia-logopedyczne-czesc-i/>

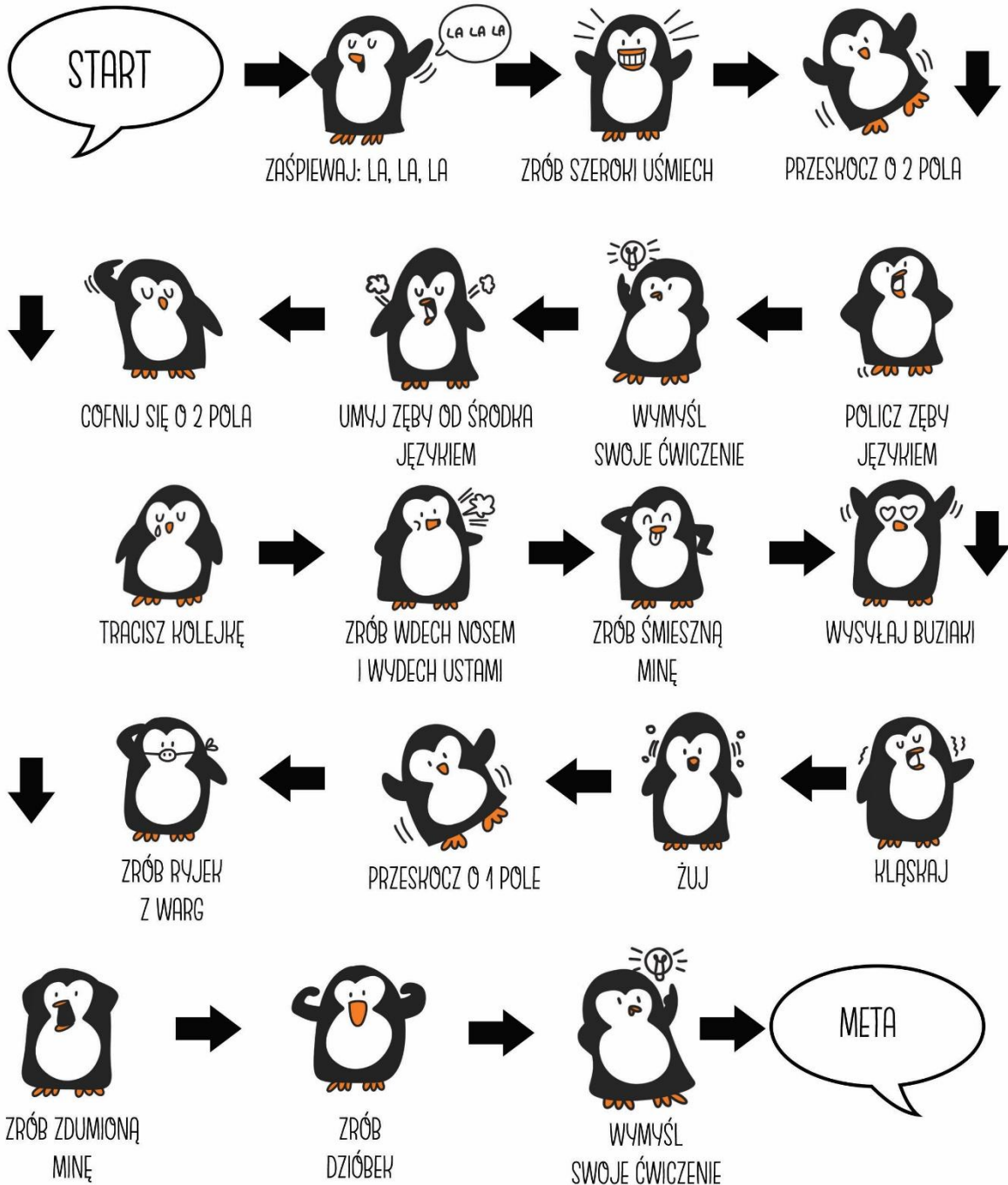
<https://wiolawoloszyn.pl/8-zabaw-i-aktywnosci-wspierajacych-rozwoj-mowy-ktore-was-zaskocza/>

Zamieszczam również karty pracy pomocne przy ćwiczeniach i zabawie z dziećmi w wieku przedszkolnym.

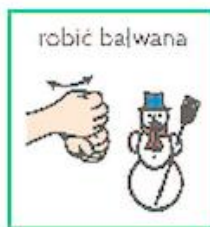
Życzę przyjemnej pracy i wielu sukcesów!

Anna Burakowska - logopeda

GIMNASTYKA BUZI I JĘZYKA

Zimowe atrakcje

1. Połącz zdania z obrazkami.

Ma łyżwy.

Ma narty.

Ma sanki.

2. Narysuj drogę lecącej śnieżki.

3. Połącz zdania w ramkach z odpowiednimi elementami obrazka.

To jest bałwan.

